ÂŞÛRÂ İLE İLGİLİ HÜKÜMLER VE MESELELER

﴿ عاشوراء أحكام ومسائل ﴾

[Türkçe — Turkish — تركي]

Muhammed Salih el-Muneccid

Terceme : Muhammed Şahin

Tetkik : Ali Rıza Şahin

2010 - 1432

islamhouse.com

﴿ عاشوراء أحكام ومسائل ﴾

« باللغة التركية »

محمد صالح المنجد

ترجمة: محمد مسلم شاهين

مراجعة: علي رضا شاهين

2010 - 1432

islamhouse.com

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Hamd, âlemlerin Rabbi Allah'adır. Salât ve selâm, peygamberlerin sonuncusu ve rasûllerin efendisi, Peygamberimiz Muhammed'e, onun âile halkına ve ashâbına olsun.

Tarihte Âşûrâ:

Abdullah b. Abbas'tan -Allah ondan ve babasından râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre o şöyle demiştir:

((قَدِمَ النَّبِيُّ ﷺ الْمَدِينَةَ فَرَأَى الْيَهُودَ تَصُومُ يَوْمَ عَاشُورَاءَ، فَقَالَ: مَا هَذَا؟ قَالُوا: هَذَا يَوْمٌ صَالِحٌ، هَذَا يَوْمٌ نَجَّى اللهُ بَنِي إِسْرَائِيلَ مِنْ عَدُوِّهِمْ فَصَامَهُ مُوسَى. قَالَ: فَأَنَا أَحَقُّ بِمُوسَى مِنْكُمْ، فَصَامَهُ وَأَمَرَ بِصِيَامِهِ.)) [رواه البخاري]

"Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- Medine'ye geldiği zaman yahûdileri Âşûrâ günü oruç tutarlarken gördü.

Bunun üzerine Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- onlara:

- Bugün nedir? diye sordu.

Onlar:

- Bugün salih bir gündür.Bugün, Allah'ın İsrâiloğullarını, düşmanlarından kurtardığı, bundan dolayı Musa'nın oruç tuttuğu bir gündür.

Bunun üzerine Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurdu:

- Biz Musa'ya, sizden daha hak sahibiyiz.

Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- bugün oruç tuttu ve (ashâbına da) bugünde oruç tutmayı emretti."[1]

((... هَذَا يَوْمٌ صَالِحٌ...))

"Bugün salih bir gündür."

Müslim'in rivâyeti ise şöyledir:

((... هَذَا يَوْمٌ عَظِيمٌ، أَنْجَى اللهُ فِيهِ مُوسَى وَقَوْمَهُ، وَغَرَّقَ فِرْعَوْنَ وَقَوْمَهُ...))

"Bugün Allah'ın, Musa ve kavmini Firavun'dan kurtardığı, Firavun ve kavmini (kızıldenizde) boğduğu büyük bir gündür."

[1] Buhârî; hadis no: 1865

((... فَصَامَهُ مُوسَى...))

"Bundan dolayı Musa bu günde oruç tuttu."

Müslim rivâyetine şunu da eklemiştir:

((... فَصَامَهُ مُوسَى شُكْرًا فَنَحْنُ نَصُومُهُ...))

"Musa, Allah'a şükrün bir ifâdesi olarak bugün oruç tuttuğu için, biz de oruç tutuyoruz."

Buhârî'nin rivâyeti ise şöyledir:

((...وَنَحْنُ نَصُومُهُ تَعْظِيمًا لَهُ...))

"Biz de O'na (Allah'a) tâzim için bugünde oruç tutuyoruz."

İmam Ahmed şu fazlalıkla rivâyet etmiştir:

((مَرَّ النَّبِيُّ ﷺ بِأُنَاسٍ مِنَ الْيَهُودِ قَدْ صَامُوا يَوْمَ عَاشُورَاءَ، فَقَالَ: مَا هَذَا مِنَ الصَّوْمِ؟ قَالُوا: هَذَا الْيَوْمُ الَّذِي نَجَّى اللهُ مُوسَى وَبَنِي إِسْرَائِيلَ مِنَ الْغَرَقِ، وَغَرَّقَ فِيهِ فِرْعَوْنَ، وَهَذَا يَوْمُ اسْتَوَتْ فِيهِ السَّفِينَةُ عَلَى الْجُودِيِّ فَصَامَهُ نُوحٌ وَمُوسَى شُكْرًا لِلَّهِ تَعَالَى، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَنَا أَحَقُّ بِمُوسَى وَأَحَقُّ بِصَوْمِ هَذَا الْيَوْمِ فَأَمَرَ أَصْحَابَهُ بِالصَّوْمِ.)) [رواه أحمد]

"Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- (Medine'de) yahudilerden Âşûrâ günü oruç tutan bazı insanlara uğradı.

Bunun üzerine Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- onlara:

- Bu tuttuğunuz oruç nedir? diye sordu.

Onlar:

- Bugün, Allah'ın, Musa'yı ve İsrâiloğullarını (denizde) boğulmaktan kurtardığı, Firavun'u denizde boğduğu bir gündür.Bugün Nuh'un gemisinin Cudî dağının üzerine yerleştiği ve bundan dolayı da Nuh ve Musa'nın, Allah Teâlâ'ya şükrün ifâdesi olarak oruç tuttukları bir gündür.

Bunun üzerine Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurdu:

- Ben, Musa'ya ve bugünün orucuna (sizden) daha hak sahibiyim.

Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- bugün oruç tuttu ve (ashâbına da) bugünde oruç tutmayı emretti."[1]

((... وَأَمَرَ بِصِيَامِهِ.))

"ve (ashâbına da) bugünde oruç tutmayı emretti."

Buhârî'nin rivâyeti ise şöyledir:

((قَدِمَ النَّبِيُّ ﷺ الْمَدِينَةَ وَالْيَهُودُ تَصُومُ عَاشُورَاءَ، فَقَالُوا: هَذَا يَوْمٌ ظَهَرَ فِيهِ مُوسَى عَلَى فِرْعَوْنَ. فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِأَصْحَابِهِ: أَنْتُمْ أَحَقُّ بِمُوسَى مِنْهُمْ فَصُومُوا.)) [رواه البخاري]

"Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- Medine'ye geldiği zaman Yahûdiler Âşûrâ günü oruç tutuyorlardı.

(Yahudiler):

- Bugün, Musa'nın, Firavun'a üstün geldiği bir gündür, dediler.

Bunun üzerine Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- ashâbına şöyle buyurdu:

- Siz, Musa'ya, onlardan daha hak sahibisiniz. Bunun için (bu günde) siz oruç tutun."[2]

Âşûrâ orucu, Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem-'in peygamber olarak gönderilmesinden önce câhiliye döneminde bile biliniyordu.

Nitekim Âişe'den -Allah ondan râzı olsun- sâbit olan hadiste o, şöyle demiştir:

((كَانَ يَوْمُ عَاشُورَاءَ تَصُومُهُ قُرَيْشٌ فِي الْجَاهِلِيَّةِ، وَكَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَصُومُهُ، فَلَمَّا قَدِمَ الْمَدِينَةَ صَامَهُ، وَأَمَرَ بِصِيَامِهِ، فَلَمَّا نَزَلَ رَمَضَانُ كَانَ رَمَضَانُ الْفَرِيضَةَ، وَتُرِكَ عَاشُورَاءُ، فَكَانَ مَنْ شَاءَ صَامَهُ، وَمَنْ شَاءَ لَمْ يَصُمْهُ.)) [رواه البخاري ومسلم]

"Kureyş, câhiliye döneminde Âşûrâ günü oruç tutardı. Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- de bu orucu tutardı. Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- Medine'ye geldiğinde bu orucu tutmayı emretti. Ramazan orucu farz kılınınca, Ramazan orucu farz

[1] Ahmed; hadis no: 8360
[2] Buhârî; hadis no: 4312

olarak kaldı, Âşûrâ orucu ise (tutulması emri) terk edildi. Dileyen onu tutar, dileyen de tutmazdı."[1]

Kurtubî -Allah ona rahmet etsin- şöyle demiştir:

"Herhalde Kureyş, Âşûrâ orucunu tutmada, İbrahim -aleyhisselâm- gibi, öncekilerin şeriatına dayanıyorlardı."

Yine Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'den sâbit olduğuna göre o Medine'ye hicret etmeden önce Mekke'de iken Âşûrâ günü oruç tutardı.Medine'ye hicret ettiğinde yahudilerin bu günü kutladıklarını görünce, onlara bunun sebebini sordu.Yahudiler, yukarıda zikredilen hadisteki gibi Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'e cevap verdiler.

Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-, ashâbına, Âşûrâ gününü bayram edinen yahudilere aykırı hareket etmelerini emretmiştir.

Nitekim Ebu Saîd'in -Allah ondan râzı olsun- rivâyet ettiği hadiste o şöyle demiştir:

((كَانَ يَوْمُ عَاشُورَاءَ تَعُدُّهُ الْيَهُودُ عِيدًا. قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: فَصُومُوهُ أَنْتُمْ.))

[رواه البخاري]

"Yahudiler, Âşûrâ gününü bayram sayıyorlardı. Bunun üzerine Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- (ashâbına) şöyle buyurdu:

- O halde siz de o gün oruç tutun."[2]

Müslim'in rivâyeti ise şöyledir:

((كَانَ يَوْمُ عَاشُورَاءَ تُعَظِّمُهُ الْيَهُود تَتَّخِذُهُ عِيدًا.)) [رواه مسلم]

"Yahudiler, Âşûrâ gününü yüceltirler (ona tâzim gösterirler) ve bu günü bayram edinirlerdi."[3]

Yine Müslim'in başka bir rivâyeti şöyledir:

((كَانَ أَهْلُ خَيْبَرَ يَصُومُونَ يَوْمَ عَاشُورَاءَ يَتَّخِذُونَهُ عِيدًا، وَيُلْبِسُونَ نِسَاءَهُمْ فِيهِ حُلِيَّهُمْ وَشَارَتَهُمْ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهُ ﷺ: فَصُومُوهُ أَنْتُمْ.)) [رواه مسلم]

"Hayberliler (Hayber yahudileri), Âşûrâ günü oruç tutarlar, bu günü bayram edinirler, o gün kadınlarına ziynetlerini ve güzel elbiselerini giydirirlerdi.

[1] Buhârî ve Müslim

[2] Buhârî; hadis no: 1866

[3] Müslim

Bunun üzerine Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurdu.

- O gün siz de oruç tutun."[1]

Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'in bu gün oruç tutmayı emretmesinin sebebi; Yahudilerin oruç tutmadıkları günde oruç tutarak onlara aykırı hareket etmekten hoşlanmasından dolayıdır. Çünkü bayram günü oruç tutulmaz."[2]

Âşûrâ orucu, orucun meşrû ve farz kılınışı sırasında Allah Teâlâ'nın hikmeti ile kademeli bir şekilde olmuştur. Nitekim oruç, üç merhale geçirmiştir:

Birincisi:

Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- Medine'ye geldiklerinde orucu, her ay üç gün ve Âşûrâ günü olarak tutmalarını emretmiştir.

İkincisi:

Sonra Allah Teâlâ orucu farz kılarak şöyle buyurmuştur:

﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ كُتِبَ عَلَيۡكُمُ ٱلصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى ٱلَّذِينَ مِن قَبۡلِكُمۡ لَعَلَّكُمۡ تَتَّقُونَ ١٨٣ ﴾ [سورة البقرة الآية:١٨٣]

"Ey îmân edenler! Sizden önceki ümmetlere farz kılındığı gibi, size de oruç farz kılındı. Umulur ki (itaatte bulunmak ve yalnızca O'na ibâdet etmek sûretiyle sizinle günahlar arasına önlem kılarak Rabbinizden) korkarsınız."[3]

Üçüncüsü:

Âşûrâ orucunun farziyeti, Ramazan orucuna intikal etmiştir. İşte bu, hükmü daha hafif olan bir ibâdetin, daha ağır olan başka bir ibâdetle nesh edileceğine (hükmü kaldıracağına) delâlet eden fıkıh usûlü delillerinden birisidir.

Âşûrâ orucunun farz oluşunun hükmü nesh edilmeden (kaldırılmadan) önce Âşûrâ orucu farzdı. Çünkü Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'den bu orucun tutulmasıyla ilgili emir sâbittir. Sonra bu emir tekid edilmiş, daha sonra gelen bir çağrıyla bu tekid daha da pekiştirilmiş bugünde bir şey yiyenin orucunu tutması emredilmiş, ardından anneler bugünde çocuklarını emzirmemeleri ve İbn-i Mes'ud'un Sahih-i Müslim'deki şu sözüyle emir daha da pekiştirildi:

((لَمَّا فُرِضَ رَمَضَانُ تُرِكَ عَاشُورَاءُ.)) [فتح الباري]

---

[1] Müslim; hadis no: 1913

[2] Hâfız İbn-i Hacer; Fethu'l-Bârî; Sahih-i Buhârî Şerhi

[3] Bakara Sûresi: 183. "el-Cassâs; Ahkâmu'l-Kur'an, c: 1"

"Ramazan orucu farz kılınınca, Âşûrâ orucu terk edildi." (Yani farz oluşu kaldırıldı. Müstehaplığına gelince bunun hükmü kalıcıdır.)"[1]

Âşûrâ orucunun fazîleti:

Abdullah b. Abbas'tan -Allah ondan ve babasından râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre, kendisine Âşûrâ günü orucu hakkında sorulduğunda o şöyle demiştir:

((مَا رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَتَحَرَّى صِيَامَ يَوْمٍ فَضَّلَهُ عَلَى غَيْرِهِ إِلاَّ هَذَا الْيَـوْمَ يَـوْمَ عَاشُورَاءَ، وَهَذَا الشَّهْرَ يَعْنِي شَهْرَ رَمَضَانَ.)) [رواه البخاري]

"Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'i, (sevabını elde etmek ve teşvik etmek için) bu Âşûrâ günü orucu ile bu Ramazan ayı orucunun dışında, üstün tuttuğu başka bir günün orucunun fazîletini ararken görmedim."[2]

Yine Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- Âşûrâ günü orucu hakkında şöyle buyurmuştur:

((صِيَامُ يَوْمِ عَرَفَةَ أَحْتَسِبُ عَلَى اللهِ أَنْ يُكَفِّرَ السَّنَةَ الَّتِي قَبْلَهُ وَالسَّنَةَ الَّتِي بَعْدَهُ، وَصِيَامُ يَوْمِ عَاشُورَاءَ أَحْتَسِبُ عَلَى اللهِ أَنْ يُكَفِّرَ السَّنَةَ الَّتِي قَبْلَهُ.))

[رواه مسلم]

"Arefe gününün orucunun, (oruç tutan kimsenin) bir önceki sene ile bir sene sonraki senenin (küçük) günahlarına keffâret olmasını ümit ederim.Âşûrâ gününün orucunun, (oruç tutan kimsenin) bir önceki senenin (küçük) günahlarına keffâret olmasını ümit ederim."[3]

Bu bir günlük orucun, bir yılda işlenen küçük günahlara keffâret olması, Allah Teâlâ'nın bize bahşetmiş olduğu fazîlet, O'nun bizim üzerimizdeki lütuf ve ihsanındandır. Allah, büyük lütuf sahibidir.

Âşûrâ hangi gündür?

İmam Nevevî -Allah ona rahmet etsin- bu konuda şöyle demiştir:

"Âşûrâ ve Tâsûâ, uzatılarak okunan (medli) iki isimdir.Luğat kitaplarında meşhur olan budur.

---

[1] Fethu'l-Bârî; c: 4, s: 247

[2] Buhârî; hadis no: 1867

[3] Müslim; hadis no:1976

Ashâbımız dediler ki: Âşûrâ, Muharrem'in onuncu günüdür.Tâsûâ ise, Muharrem'in dokuzuncu günüdür.Âlimlerin büyük çoğunluğu böyle demişlerdir. Bu, hadislerin zâhiri ve Âşûrâ lafzının kullanılmasının gereğidir. Luğat âlimlerince bilinen de budur."[1]

"Âşûrâ, İslâmî bir isimdir ve câhiliye döneminde bilinmemektedir."[2]

İbn-i Kudâme -Allah ona rahmet etsin- şöyle demiştir:

"Âşûrâ, Muharrem'in onuncu günüdür. Bu, Saîd b. el-Museyyib ve Hasan Basrî'nin görüşüdür.

Bunun delili Abdullah b. Abbas'ın -Allah ondan ve babasından râzı olsun- rivâyet ettiği şu hadistir:

((أَمَرَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بِصَوْمِ عَاشُورَاءَ الْعَاشِرِ مِنَ الْمُحَرَّمِ.)) [رواه الترمذي]

"Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- (Muharrem'in) onuncu günü olan Âşûrâ orucunu tutmayı emretti."[3]

Abdullah b. Abbas'tan -Allah ondan ve babasından râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre o şöyle demiştir:

((أَنَّ يَوْم عَاشُورَاء هُوَ تَاسِع الْمُحَرَّم ، وَأَنَّ النَّبِيّ ﷺ كَانَ يَصُوم التَّاسِع.))

[رواه مسلم بمعناه]

"Âşûrâ, Muharrem'in dokuzuncu günüdür ve Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- dokuzuncu gün oruç tutardı."[4]

Atâ, Abdullah b. Abbas'tan -Allah ondan ve babasından râzı olsun- rivâyet ettiğine göre o şöyle demiştir:

((صُومُوا التَّاسِعَ وَالْعَاشِرَ وَخَالِفُوا الْيَهُودَ.)) [رواه الترمذي]

"(Muharrem'in) dokuzuncu ve onuncu gününü oruç tutun ve Yahudilere aykırı hareket edin."[5]

Bu sâbit olursa, bundan dolayı dokuzuncu ve onuncu günü oruç tutmak müstehap olur. İmam Ahmed böyle belirtmiştir. Bu aynı zamanda İshak'ın da görüşüdür.

---

1 el-Mecmû'

2 Keşşâfu'l-Kınâ'; c: 2, Muharrem Orucu Babı

3 Tirmizî; hadis no: 786. Tirmizî: "Hadis hasen sahihtir, demiştir."

4 Müslim, bu lafızdan başka bir lafızla rivâyet etmiştir.

5 Tirmizî

Âşûrâ günü ile birlikte dokuzuncu (Tâsûâ) günü oruç tutmanın müstehap oluşu:

Abdullah b. Abbas'tan -Allah ondan ve babasından râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre o şöyle demiştir:

((حِينَ صَامَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَوْمَ عَاشُورَاءَ وَأَمَرَ بِصِيَامِهِ، قَالُوا: يَا رَسُولَ اللهِ! إِنَّهُ يَوْمٌ تُعَظِّمُهُ الْيَهُودُ وَالنَّصَارَى، فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: فَإِذَا كَانَ الْعَامُ الْمُقْبِلُ إِنْ شَاءَ اللهُ صُمْنَا الْيَوْمَ التَّاسِعَ. قَالَ: فَلَمْ يَأْتِ الْعَامُ الْمُقْبِلُ حَتَّى تُوُفِّيَ رَسُولُ اللهِ ﷺ.)) [رواه مسلم]

"Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- Âşûrâ günü oruç tuttuğu ve ashâbına da bu günde oruç tutmalarını emrettiğinde, onlar şöyle dediler:

- Ey Allah'ın elçisi! Âşûrâ günü, yahûdi ve hıristiyanların yücelttiği bir gündür.

Bunun üzerine Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurdu:

- O halde gelecek yıl olursa, inşaallah (onuncu gün ile birlikte) dokuzuncu günü de tutarız.

İbn-i Abbas -Allah ondan ve babasından râzı olsun- dedi ki:

- Gelecek yıl gelmeden Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- vefât etti."[1]

İmam Şâfiî ile ashâbı, İmam Ahmed, İshak ve başkaları şöyle demişlerdir:

"Muharrem ayının dokuzuncu ile onuncu gününün birlikte tutulması müstehaptır. Çünkü Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- onuncu günü oruç tutmuş ve dokuzuncu günü de tutmaya niyet etmiştir."

Buna göre Âşûrâ (onuncu) günü orucu derecelidir. En alt derecesi sadece onuncu günün oruç tutulmasıdır. Bundan bir derece yukarısı ise; onuncu gün ile birlikte dokuzuncu günün de oruç tutulmasıdır. Muharrem ayında ne kadar fazla oruç tutulursa, o kadar fazîletli ve güzel olur.

[1] Müslim; hadis no: 1916

Âşûrâ günü ile birlikte Tâsûâ günü oruç tutmanın müstehap oluşunun hikmeti:

İmam Nevevî -Allah ona rahmet etsin- bu konuda şöyle demiştir:

"Ashâbımızdan âlimler ile diğer âlimler, (onuncu gün ile birlikte) dokuzuncu günde de oruç tutmanın müstehap oluşunun hikmetini şu şekilde zikretmişlerdir:

Birincisi:

Bundan kasıt; sadece onuncu günü oruç tutan yahudilere aykırı hareket etmek içindir.Bu, İbn-i Abbas'tan -Allah ondan ve babasından râzı olsun- rivâyet olunan görüştür.

İkincisi:

Bundan kasıt; Âşûrâ (onuncu) günü orucunu başka bir oruç ile birleştirmektir. Nitekim Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-, yalnızca Cuma günü oruç tutmayı da yasaklamıştır. Bu ikisini, Hattâbî ve başkaları zikretmişlerdir.

Üçüncüsü:

Hilâlin noksan (29 gün) olmasından ve sayıda hata yapılıp dokuzuncu günün onuncu gün sayılmasından endişe edildiği için,onuncu günde oruç tutmakla ihtiyatlı davranılmıştır."

Bu zikredilen sebeplerin en kuvvetlisi; Ehl-i Kitab'a aykırı hareket etmek için olanıdır.

Nitekim Şeyhulislâm İbn-i Teymiyye -Allah ona rahmet etsin- bu konuda şöyle demiştir:

"Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-, birçok hadiste Ehl-i Kitab'a benzemekten nehyetmiştir. Bu hadislerden birisi de Âşûrâ hakkındaki şu hadistir:

((لَئِنْ عِشْتُ إِلَى قَابِلٍ لَأَصُومَنَّ التَّاسِعَ.))

"Şayet gelecek yıl yaşarsam, (onuncu gün ile birlikte) dokuzuncu günü de oruç tutacağım."[1]

İbn-i Hacer -Allah ona rahmet etsin-, Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'in:

((لَئِنْ بَقِيتُ إِلَى قَابِلٍ لَأَصُومَنَّ التَّاسِعَ.)) [رواه مسلم]

[1] el-Fetâvâ'l-Kubrâ; c: 6. Harama götüren yolların tıkanması babı.

"Şayet gelecek yıla kavuşursam, onuncu gün ile birlikte dokuzuncu günü de oruç tutacağım."[1]

Hadisini yorumlarken şöyle demiştir:

"Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'in dokuzuncu günü de oruç tutmaya niyet etmesinin anlamı; sadece dokuzuncu günü oruç tutmayacağına, aksine dokuzuncu güne onuncu günü de ekleyeceğine yorumlanır. Bunun da sebebi; ya ihtiyatlı olmak için, ya da yahudi ve hıristiyanlara muhalefet etmek içindir. Bu da en tercihli olan görüştür. Nitekim Müslim'in bazı rivâyetleri buna işâret etmektedir."[2]

Âşûrâ orucunu, sadece onuncu gün tutmanın hükmü:

Şeyhulislâm İbn-i Teymiyye -Allah ona rahmet etsin- bu konuda şöyle demiştir:

"Âşûrâ günü orucu, bir senelik (küçük) günahlara keffârettir ve onu sadece onuncu gün tutmak mekruh değildir."[3]

İbn-i Hacer el-Heytemî -Allah ona rahmet etsin- şöyle demiştir:

"... Sadece Âşûrâ günü oruç tutmakta bir sakınca yoktur."[4]

Âşûrâ günü, Cuma veya Cumartesi gününe denk gelse bile ruç tutulur:

Tahâvî -Allah ona rahmet etsin- bu konuda şöyle demiştir:

"Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- Âşûrâ orucu hakkında izin vermiş ve bu oruca teşvik etmiştir. Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-, eğer Cumartesi olursa, o günde oruç tutmayın, dememiştir. u da, haftanın bütün günlerinin bu emre dâhil olduğuna delildir.

Bu bizde câiz olabilir -en doğrusunu Allah Teâlâ bilir- Cumartesi günü oruç tutmaktan yasaklaması sâbit olursa, (Ramazan orucu gibi) farz oruç müstesnâ, sadece Cuma veya Cumartesi günü oruç tutmanın yasak oluşuyla ilgili olarak nehiy gelmiştir. Fakat Cuma veya Cumartesi gününe bir gün eklendiği zaman veyahut da dînen meşrû sayılan bir âdete denk geldiği zaman bu nehiy ortadan kalkar.

Tıpkı Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'in emrettiği; bir gün oruç tutup bir gün yemek (Davud -aleyhisselâm-'ın orucu), adak orucu, kaza orucu veya Arefe ve Âşûrâ günü orucu gibi.[5]

el-Behûtî -Allah ona rahmet etsin- bu konuda şöyle demiştir:

"Yalnızca Cumartesi günü oruç tutmak mekruhtur.

---

[1] Müslim

[2] Fethul-Bârî; c: 4, s: 245

[3] el-Fetâvâ'l-Kubrâ; c: 5

[4] Tuhfetu'l-Muhtac; c: 3, Nâfile Oruç Bölümü.

[5] Tuhfetu'l-Muhtac; c: 3, Nâfile Oruç Bölümü. Müşkilu'l-Âsâr; c: 2, Cumartesi Günü Orucu Babı.

Nitekim Abdullah b. Busr -Allah ondan râzı olsun-, kızkardeşinden rivâyet ettiğine göre Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur:

((لَا تَصُومُوا يَوْمَ السَّبْتِ إِلَّا فِي مَا افْتُرِضَ عَلَيْكُمْ.))

[رواه أحمد بإسناد جيد والحاكم]

"Size farz kılınan orucun dışında Cumartesi günü oruç tutmayın."[1]

Çünkü Cumartesi, Yahudilerin yücelttikleri ve tâzim gösterdikleri bir gündür.Bu sebeple sadece Cumartesi günü oruç tutmak, yahudilere benzeme vardır. Dînen meşrû sayılan bir âdet, Cuma veya Cumartesi gününe denk gelirse, örneğin Arefe günü veya Âşûrâ günü oruç tutmak âdeti ise, bu takdirde mekruh değildir. Çünkü âdetin bunda bir etkisi vardır."[2]

Muharrem ayının başı kendisine karmaşık gelirse ne yapmalıdır?

İmam Ahmed bu konuda şöyle demiştir:

"Bir kimse, Muharrem ayının başı kendisine karmaşık gelirse, üç gün oruç tutar.Böyle yapmasının sebebi; dokuzuncu ve onuncu günün orucundan emîn olması içindir." [3]

Bir kimse, Muharrem ayının hilalinin girişini bilemezse ve onuncu gün için ihtiyatlı davranmak isterse, bu takdirde -bu konuda ölçü olan- Zilhicce ayını 30 güne tamamlar, sonra da buna dayanarak dokuzuncu ve onuncu günü oruç tutar.Yine, her kim, dokuzuncu gün için ihtiyatlı davranmak isterse, sekizinci, dokuzuncu ve onuncu günleri oruç tutar.(Eğer Zilhicce ayı noksan (29 gün) ise, dokuzuncu ve onuncu güne isâbet ettiğinden kesin emîn olur.Çünkü Âşûrâ orucu, müstehaptır, farz değildir.Dolayısıyla insanlara, Ramazan ve Şevval ayının hilalini gözetlemeleri emredildiği gibi, Muharrem ayı hilalini gözetlemeleri emredilmez.

Âşûrâ orucu neye keffâret olur?

İmam Nevevî -Allah ona rahmet etsin- bu konuda şöyle demiştir:

"Arefe günü orucu, bütün küçük günahları affettirir, sözü; büyük günahların dışındaki bütün günahları affettirir, anlamındadır."

İmam Nevevî -Allah ona rahmet etsin- devamla şöyle demiştir:

"... Arefe günü orucu, iki senelik günahları affettirir. Âşûrâ günü orucu bir senelik günahları affettirir. (İmamın arkasında namaz kılan kimsenin, imamın, Fâtiha sûresinin sonunda) âmin demesinden sonra âmin derse ve bu âmin demesi, meleklerin âmin

---

[1] İmam Ahmed, ceyyid bir isnadla rivâyet etmiş, Hâkim de Buhârî'nin şartı üzeredir, demiştir.

[2] Keşşâfu'l-Kınâ'; c: 2, Nâfile Oruç Babı

[3] İbn-i Kudâme; el-Muğnî, c: 3, Âşûrâ Orucu Babı.

demesine denk gelirse, geçmiş günahları bağışlanır.Bütün bu zikredilenlerden her biri, küçük günahların bağışlanması için uygundur. Eğer o kimsenin küçük günahları bulunursa, onları affettirir.Küçük veya büyük günahları hiç yoksa, ona bir haseneler (sevaplar) yazılır ve onun cennetteki dereceleri yükseltilir.Eğer o kimsenin bir büyük günahı veya günahları varsa ve küçük günahları yoksa, onun büyük günahlarının hafifletilmesini ümit ederiz."[1]

Şeyhulislâm İbn-i Teymiyye de -Allah ona rahmet etsin- bu konuda şöyle demiştir:

"Abdestin, namazın, Ramazan, Arefe ve Âşûrâ oruçlarının keffâreti (günahları affettirmesi), sadece küçük günahlara hastır."[2]

Âşûrâ orucunun sevabına aldanmamak gerekir:

Bazı gururlu kimseler, Âşûra günü veya Arefe günü orucu gibi amellere dayanarak aldanmaktadırlar. Hatta bazı kimseler şöyle demektedirler:

-Âşûrâ günü orucu, bir yılın günahlarının hepsine keffâret olmakta ve Arefe günü orucu ise fazladan ecir olarak kalmaktadır.

İbn-i Kayyim -Allah ona rahmet etsin- bu konuda şöyle demiştir:

"Bu aldanan kimse, Ramazan orucunun ve beş vakit farz namazların, Arefe günü orucu ile Âşûrâ orucundan daha önemli ve daha kıymetli olduğunu bilememiştir. Oysa bunlar, büyük günahlardan kaçınıldığı takdirde küçük günahlara keffâret olur. Bu sebeple Ramazan orucu, bir sene sonraki Ramazan orucuna kadar; Cuma namazı, bir hafta sonraki Cuma namazına kadar, ancak büyük günahlar terk edildiği zaman küçük günahlara keffâret olur. Her iki durum da küçük günahlara keffâret olur.

Aldanmış kimselerden kimisi, yaptığı taatlerin (ibâdetlerin), işlediği günahlardan daha fazla olduğunu zanneder. Çünkü işlediği günahlar için nefsini hesaba çekmez, günahlarını da araştırmaz. Bir taat yaptığı zaman onu ezberleyip sayar.

Tıpkı diliyle Allah'tan bağışlanma dileyen (istiğfarda bulunan) veya günde Allah Teâlâ'yı yüz defa tesbih eden, sonra da müslümanları çekiştiren (gıybet eden), onların namusları hakkında ileri-geri konuşan ve gün boyunca Allah Teâlâ'nın râzı olmadığı ve O'nun hoşuna gitmeyecek şeyleri konuşan kimse gibi.

Bu kimse, dâima tesbihlerin ve tehlillerin fazîletleri hakkında düşünür, gıybet eden, yalan söyleyen ve dedikodu yapan kimseler gibi dilin âfetlerinin cezâsı hakkında gelen şeylere (âyet ve hadislere) bakmaz.Bunun da sebebi; sadece gururdur."[3]

Üzerinde kaza borcu olan kimsenin Âşûrâ orucu tutması:

---

[1] el-Mecmû' Şerhu'l-Muhezzeb, c: 6

[2] el-Fetâvâ'l-Kubrâ; c: 5

[3] el-Mevsuatu'l-Fıkhıyye; c: 21 Gurur Babı.

Âlimler, Ramazan orucunun kazasını tutmadan önce nâfile oruç tutmanın hükmü hakkında görüş ayrılığına düşmüşlerdir.

Buna göre Hanefîler; kaza orucunu hemen tutmak gerekmediği için Ramazan orucunun kazasını tutmadan önce nâfile oruç tutmanın mekruh olmaksızın câiz olduğunu söylemişlerdir.

Mâlikîler ve Şâfiîler ise; farz olan orucu geciktirdiği için mekruh olmakla birlikte Ramazan orucunun kazasını tutmadan önce nâfile oruç tutmanın câiz olduğunu söylemişlerdir.

Dusûkî şöyle demiştir:

"Adak orucu, kaza orucu ve keffâret orucu gibi, üzerinde farz veya vâcip oruçtan kaza borcu olan kimsenin nâfile oruç tutması mekruhtur.Farz veya vâcip oruçtan önce tuttuğu bu oruç, ister gayr-i müekked olsun, isterse Âşûrâ ve Zilhicce ayının dokuzuncu (Arefe) günü orucu gibi müekked olsun, aynıdır.

Hanbelîler ise, kaza orucunu tutmaya zaman olsa bile, Ramazan orucunun kazasını tutmadan önce nâfile oruç tutmanın haram olduğunu ve tuttuğu takdirde orucun geçersiz olacağını ve öncelikle farz orucu tutmaya başlamasının gerekli olduğunu söylemişlerdir." [1]

Buna göre müslümanın, Arefe ve Âşûrâ günü orucunu hiçbir sakınca olmadan tutabilmesi için öncelikle Ramazan'dan sonra kaza orucunu tutmak için acele etmesi gerekir. Eğer Arefe ve Âşûrâ orucunu, geceden Ramazan orucunun kazasına niyet ederek tutarsa, orucu geçerlidir. Allah Teâlâ'nın lütuf ve ihsanı geniştir.

Âşûrâ günü işlenen bid'atlar:

Şeyhulislâm İbn-i Teymiyye'ye -Allah ona rahmet etsin-, Âşûrâ günü yaptıkları, göze sürme, boy abdesti alma (yıkanma), kına sürme ve tokalaşma, (yemek olarak) taneli sebze pişirme ve sevinç duyma gibi, insanların yapmakta oldukları şeylerin dînde aslı (kaynağı) var mıdır? diye sorulmuş, bunun üzerine o şöyle cevap vermiştir:

"Hamd, Âlemlerin Rabbi olan Allah'a mahsustur. Ne Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'den, ne ashâbından bu konuda sahih bir şey rivâyet olmuş, ne dört mezhep imamı, ne başka âlimler bunu müstehap saymışlar, ne de mutemet hadis kitaplarının sahiplerinden hiçbirisi, Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'den veya sahâbeden veyahut da tâbiînden bu konuda sahih olsun, zayıf olsun, ne sahih hadis kitaplarında, ne sünenlerde, ne de müsnetlerde bir şey rivâyet etmiştir. Fazîletli üç dönemde bu hadislerden hiçbir şey bilinmemektedir. Fakat bazı sonradan gelen âlimler, bu konuda şu hadisleri rivâyet etmişlerdir.

---

[1] el-Mevsuatu'l-Fıkhıyye; c: 28 Nâfile Oruç Babı.

((مَنِ اكْتَحَلَ يَوْمَ عَاشُورَاءَ لَمْ يَرْمَدْ ذَلِكَ الْعَامَ.))

"Kim Âşûrâ günü gözlerine sürme çekerse, o yıl gözleri iltihap olmaz."

((مَنِ اغْتَسَلَ يَوْمَ عَاشُورَاءَ لَمْ يَمْرَضْ ذَلِكَ الْعَامَ.))

"Kim Âşûrâ günü boy abdesti alırsa (yıkanırsa), o yıl hastalanmaz."

Buna benzer (uydurma) hadisler...

- Âşûrâ günü namazının fazîletleri hakkında birtakım hadisler rivâyet etmişlerdir.

- Âdem -aleyhisselâm-'ın tevbesinin Âşûrâ günü kabul olduğu konusunda birtakım hadisler rivâyet etmişlerdir.

-Nuh -aleyhisselâm-'ın gemisinin, Cudî dağının üzerine Âşûrâ günü yerleştiği konusunda birtakım hadisler rivâyet etmişlerdir.

- Yusuf -aleyhisselâm-'ın, Yakub -aleyhisselâm-'a Âşûrâ günü cevap verdiği konusunda birtakım hadisler rivâyet etmişlerdir.

- İbrahim -aleyhisselâm-'ın, ateşten Âşûrâ günü kurtarıldığı konusunda birtakım hadisler rivâyet etmişlerdir.

İsmail -aleyhisselâm-'ın bir koç ile kurban edilmekten Âşûrâ günü kurtarıldığı konusunda birtakım hadisler rivâyet etmişlerdir.

Yine, Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'e yalan ve iftira sayılan şu hadisi rivâyet etmişlerdir:

((مَنْ وَسَّعَ عَلَى أَهْلِهِ يَوْمَ عَاشُورَاءَ وَسَّعَ اللهُ عَلَيْهِ سَائِرَ السَّنَةِ.))

"Kim Âşûrâ günü âile halkına çokça infakta bulunursa (âile halkının nafakasını geniş tutarsa/ikramda bulunursa), Allah da senenin diğer günlerinde onun nafakasını geniş tutar (bol rızık verir)."

Şeyhulislâm İbn-i Teymiyye -Allah ona rahmet etsin- daha sonra bu ümmetin ilk dönemlerinin başından geçen fitnelerin, olayların, Hüseyin'in -Allah ondan râzı olsun- öldürülmesinin ve bundan dolayı tâifelerin ne yaptıkları hakkında sorulmuş, bunun üzerine o şöyle cevap vermiştir:

"Câhil ve zâlim olan bir tâife, ya inkârcı münâfık olduğu için, ya da sapık olduğu için, Ehl-i Beyt'e sevgi ve muhabbetlerini göstererek Âşûrâ gününü, kendileri için mâtem, hüzün ve ağıt yakma günü edinirler. Bu tâife, Âşûrâ gününde yüzlere vurma, yakaları yırtma, câhiliye naraları atma ve hüzün içeren kasideler okuma gibi câhiliye şiârını izhar ederler.

Bu tâifenin rivâyet ettiği haberlerde birçok yalan vardır. Bu haberlerde sadece keder ve hüzünü yenilemek, tasassupculuk (bağnazlık) yapmak, insanlar arasında husumet ve savaşı kızıştırmak, müslümanların arasına fitne düşürmek ve bu vesileyle ilk müslümanlara küfretmeyi bir araç edinmek vardır.

Bunların şerrini ve müslümanlara olan zararını, doğru söyleyen hiç kimse sayamaz. Bu topluluğa karşı, Hüseyin'e ve onun âile halkına düşman olan, fesâda fesatla, kötülüğe kötülükle ve bid'ata bid'atla karşılık veren câhil kimselerden nâsıbî[1] mutassıp bir topluluk ortaya çıkmış, göze sürme çekme, kına yakma, âilenin nafakasını geniş tutma ve alışılmışın dışında yemekler pişirme gibi bayramlarda ve önemli münâsebetlerde yapılanlar gibi, Âşûrâ günü sevinç ve mutluluk şiârı olan şeyler çıkarmışlardır. Bu tâife, Âşûrâ gününü kendisine bayram ve sevinç töreni edinir hâle gelmiş, diğer tâife (râfızîler)[2] ise kendisine mâtem töreni edinir hale getirmiş ve bu günde hüzün ve keder düzenlemiştir. Bu iki tâife de hatalıdır ve sünnetin dışına çıkmıştır. Bunlar, hedef ve gâye bakımından daha kötü, cehâlet bakımından daha büyük ve zulüm bakımından daha açık bir topluluktur. Ne Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-, ne de onun râşid halifeleri, Âşûrâ günü bu zikredilen şeylerden birisini, ne hüzün şiârını, ne de sevinç ve mutluluk şiârını yapmıştır.

Alışılmışın dışında taneli veya taneli olmayan yemek hazırlamak, yeni elbise giymek, âilenin nafakasını geniş tutmak, bu günde evin bir yıllık ihtiyacını satın almak, Âşûrâ gününe özel namaz veya kurban kesmek gibi bir ibâdeti yapmak, taneli gıda maddelerinin pişirilmesinde kullanılmak üzere kurban bayramında kesilen kurban etlerini bu güne saklamak, göze sürme çekmek, saçlara kına yakmak,boy abdesti almak, tokalaşmak, birbirlerini ziyâret etmek veya bu günde câmileri, mescitleri ve türbeleri ziyâret etmek gibi, Âşûrâ gününde yapılan diğer şeylere gelince, bütün bunlar, ne Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'in, ne de onun râşid halifelerinin yaptıkları, ne de Mâlik, Sevrî, Leys b. Sa'd, Ebu Hanife, Evzâî, Şâfiî, Ahmed b. Hanbel, İshak b. Râhveyh ve bunlar gibi müslümanların imam ve âlimlerinden hiç kimsenin müstehap görmedikleri çirkin bid'atlardır."[3]

İbn-i'l-Hâc -Allah ona rahmet etsin-, Âşûrâ günü bid'atlarından bazısını şöyle zikretmiştir:

1. Zekâtı, vakti gelmeden önce veya özellikle bu günde çıkarmak için geciktirmek.

---

[1] Nâsıbîler veya Nevâsıb: Ali ve Ehl-i Beyt'e karşı düşmanlık besleyen, onlara dil uzatan, söz ve hareketleriyle onlara eziyet eden, bununla da yetinmeyerek onların kâfir olduklarını söyleyip kanlarını akıtmayı helâl görenlerdir.Bunlar, Râfızîlerin karşıtlarıdırlar.

[2] Râfizîler: Râfiza mezhebine mensup kimselerdir. Bunlar Şiânın aşırıları olup, Ebû Bekir ve Ömer'in halifeliğini kabul ettiği için Zeyd b. Ali el-Hüseyin'i terketmişler ve daha önce dedesinden yardımı esirgedikleri gibi, Kûfe'de yardımı ondan esirgemişlerdir. Böylece onlara Râfiza denilmiştir. Bunlar Zeydiyye, İmâmiyye ve Keysâniyye olmak üzere üç gruba ayrılmışlardır. Bu üç grup da ayrıca kendi aralarında pek çok gruba ayrılmışlardır. Râfiza kelimesi,bazı âlimler tarafından Şiâ anlamında kullanılmıştır. Akâid meselesinde Şiânın çok azı Ehl-i sünnet'e olmak üzere, bir kısmı Müşebbihe'ye, bir kısmı da Mu'tezile'ye uyar. (M.Ş)

[3] İbn-i Teymiyye; "el-Fetâvâ'l-Kubrâ".

2. Bu güne has olarak tavuk kesmek.

3. Kadınların bu günde kına yakmaları.[1]

Allah Teâlâ'dan, bizi, kıymetli peygamberinin sünnetine uyanlardan kılmasını, bizi İslâm üzere yaşatmasını ve îmân üzere vefat ettirmesini dileriz.

Yine, O'nu zikretmekte, O'na şükretmekte ve O'na güzel bir şekilde ibâdet etmekte bize yardım etmesini Allah Teâlâ'dan dileriz.

Amellerimizi kabul etmesini ve bizi takvâ sahiplerinden kılmasını Allah Teâlâ'dan dileriz.

Allah Teâlâ, Peygamberimiz Muhammed'e, âile halkına ve ashâbına salât ve selâm eylesin.

[1] el-Madhel; c: 1, Âşûrâ Günü